

Vibrācija kā muskuloskeletālo sāpju asociētais faktors nodarbinātajiem Latvijā

*Darja Kaļūznaja¹, Žanna Martinsone²,
Jeļena Reste¹, Ivars Vanadziņš²*

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹Aroda un vides medicīnas katedra

²Darba drošības un vides veselības institūts

Ievads. Vibrācija ietekmē ķermeņa daļas, ar kurām saskaras vibrācijas avots. Vibrācijas ekspozīcija mainās atkarībā no ietekmētās ķermeņa daļas un attāluma līdz vibrācijas avotam. Visa ķermeņa vibrācija tiek pārvadīta caur stāvoša vai sēdoša nodarbinātā atbalsta virsmām un parasti skar visu ķermeni. Visa ķermeņa vibrācija ir muguras lejasdaļas un kakla daļas sāpju riska faktors. Rokas-plaukstu vibrācijas gadījumā negatīvi tiek ietekmēti lokālie audi un asinsvadi, un var attīstīties rokas-plaukstu vibrācijas sindroms un karpālā kanāla sindroms, kuru viena no izpausmēm ir sāpes rokās. Rokas-plaukstu vibrācija ir svarīgs riska faktors muskuloskeletālo sāpju (MSS) attīstībā darbiniekiem, kuri izmanto slīpmašīnas, urbjus, zāģus, āmurus un citus vibrējošus rīkus. Plaukstu sāpju dēļ var tikt ierobežotas arī rokas kustības. Ar vibrāciju darbavietā parasti saskaras neliela darbinieku daļa (vidēji 15% darbinieku).

Darba mērķis, materiāls un metodes. Mērķis – analizēt muskuloskeletālo sāpju saistību ar vibrāciju nodarbinātajiem Latvijā.

Darbā tika izmantota pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā 2012–2013” kvantitatīvo aptauju rezultāti par nodarbinātajiem, izņemot pašnodarbinātos. Nodarbināto datorizētās tiešās intervijas (*Computer Assisted Personal Interviews, CAPI*) notika no 2013. gada 4. janvāra līdz 20. februārim, tika aptaujāti 2382 darba ņēmēji. Dati tika analizēti, lietojot statistikas programmu *IBM SPSS Statistics*, izmantojot aprakstošās statistikas metodes, šķērstabulu analīzi ar χ^2 testu un multinominālās loģistikās regresijas analīzi.

Rezultāti. Aptuveni katrs sestais darbinieks atzīmēja, ka saskaras ar vibrāciju no rokas instrumentiem (17,4%) un vibrāciju no transporta līdzekļiem (15,6%). Gan rokas instrumentu, gan transporta līdzekļu radītajai vibrācijai vairāk pakļauti ir vīrieši nekā sievietes. Vibrāciju, kuru rada rokas instrumenti, atzīmēja 32,0% vīriešu un 5,3% sieviešu. Līdzīgi 29,4% vīriešu un 4,0% sieviešu ir pakļauti vibrācijai, kuru rada transporta līdzekļi. Vibrācijai no rokas instrumentiem un no transporta līdzekļiem darbinieki visās vecuma grupās ir pakļauti līdzīgi. Analizējot amata grupas, vibrācija no rokas instrumentiem visvairāk skar kvalificētos strādniekus (27,3%) un vismazāk – speciālistus (8,7%). Vibrāciju no transporta līdzekļiem arī visbiežāk atzīmē kvalificētie strādnieki (23,4%), bet visretāk – nekvalificētie strādnieki (7,8%) un speciālisti (7,7%). Darbiniekiem, kuri ir pakļauti instrumentu radītai vibrācijai, sāpes ir biežāk (34,7%) nekā tiem, kuri nav pakļauti instrumentu radītai vibrācijai (27,5%). Sāpēm nav atrastas statistiski ticamas atšķirības starp grupām, kurās darbinieki ir pakļauti vibrācijai no transporta līdzekļiem un nav tai pakļauti. Darbiniekiem, kurus skar instrumentu radīta vibrācija, ir 1,41 reizi lielāka sāpju iespējamība nekā tiem, kuru darbs nav saistīts ar vibrāciju no instrumentiem.

Secinājumi. Darbinieki, kuri ir pakļauti vibrācijai no instrumentiem, biežāk atzīmē, ka izjutuši muskuloskeletālās sāpes, nekā tie, kuri nav pakļauti vibrācijai no instrumentiem. Savukārt netika atrasta statistiski ticama atšķirība starp darbiniekiem, kuri ir un kuri nav pakļauti vibrācijai no transporta līdzekļiem.